

2022–2033 M. NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS KORUPCIJOS PREVENCIJOS KLAUSIMAIS PIRMOJO ETAPO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA

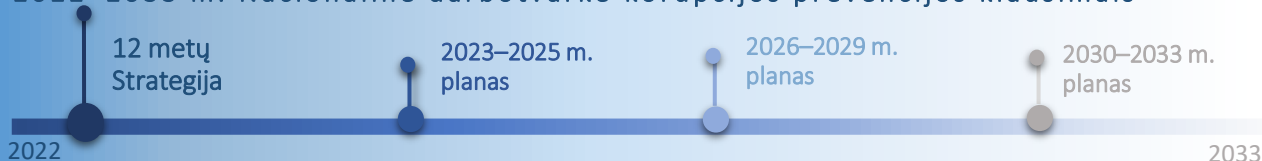
2022–2033 m. nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais (Darbotvarkė)

Lietuvos Respublikos Seimo tvirtinamas ilgalaikis strateginio lygmens dokumentas¹, kuris:

- nustato pagrindines valstybės antikorupcinės politikos kryptis, tikslus ir uždavinius;
- užtikrina Lietuvos antikorupcinės politikos tęstinumą;
- orientuojasi į korupcijai atsparios aplinkos kūrimą bei stiprinimą viešajame ir privačiame sektoriuose;
- įgyvendinamas trimis etapais per Lietuvos Respublikos Vyriausybės rengiamus ketverių metų planus.

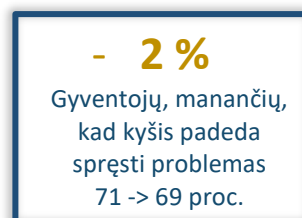
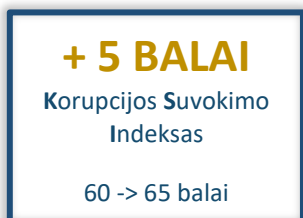
2022–2033 m. Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais

Darbotvarkės 2023–2025 metų plano² pažangos vertinimo rezultatai

88 %	40 / 58	13	73 %	8 / 25*
Bendras 2023–2025 m. priemonių įgyvendinimo lygis	Priemonių įgyvendintos visiškai	Neužbaigtų tęstinio pobūdžio priemonių stebėseną tęsiama	Panaudota planuotų lėšų	Poveikio rodiklių pasiekė tikslines reikšmes

Penkerių metų Darbotvarkės stebėsenos rodiklių pokytis per penkerius metus

Tarptautiniai vertinimai fiksuoja nuosaikų, tačiau nuoseklų Lietuvos pažangos augimą – gerėjo korupcijos suvokimo ir korupcijos kontrolės rodikliai, rodantys stiprėjančią korupcijos prevencijos sistemą ir viešojo valdymo kokybę. Vis dėlto gyventojų nuostatos kinta lėčiau – gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis iš esmės nesumažėjo ir vis dar išlieka nutolusi nuo siektino lygio, todėl vertybinių nuostatų ir elgsenos pokyčiai reikalauja tolesnių stiprinimo veiksmy.

Pažangos iššūkiai

Kai kuriose srityse pažanga buvo lėtesnė dėl sudėtingų informacinių technologijų ir skaitmeninio projektų įgyvendinimo, užsitęsusių viešųjų pirkimų ir teisėkūros procesų, vėluojančio finansavimo, koordinavimo bei žmogiškųjų išteklių iššūkių. Nors dalis priemonių buvo įgyvendintos efektyviai ir mažesnėmis sąnaudomis, didžiausi iššūkiai kilo įgyvendinant informacinių technologijų projektus – jų poveikis ne visais atvejais pasiekė planuotus rezultatus dėl užsitęsusių įgyvendinimo, techninių trūkumų ar nepakankamo sukurtų sprendimų taikymo praktikoje.

* 4 poveikio rodikliai – nepasiekti, bet gerėjantys, 7 – nepasiekti ir nesikeičiantys, 6 – nevertintini dėl duomenų stokos.

¹ Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/08/stt_darbotvarke_lt.pdf

² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/477f7bc0eb0e11ed9978886e85107ab2>

Pažanga ryškiausia šiose srityse

- **Verslo antikorupcinės nuostatos stiprėja.** Sumažėjo įmonių vadovų nusiteikimas duoti kyšį, o pasirengimas pranešti apie korupciją išaugo beveik dvigubai. Tai rodo didėjantį korupcijos netoleravimą verslo aplinkoje.
- **Atvirų duomenų srityje pasiekta reikšminga pažanga.** Lietuva pasiekė aukštą atvirų duomenų brandos lygį, o viešojo sektoriaus duomenų atvėrimas sudaro daugiau galimybių visuomenei, žiniasklaidai, mokslui ir verslui naudoti duomenis kontrolei, analizei ir inovacijoms.
- **Didėja baudžiamojo persekiojimo matomumas.** Gyventojai ir verslas dažniau tiki, kad korupcinio pobūdžio veikos gali sulaukti realių pasekmių, todėl stiprėja baudžiamojo persekiojimo atgrasomasis poveikis. Tai rodo, kad stiprėja pasitikėjimas instituciniu atsaku į korupciją.
- **Gerėja bendras korupcijos paplitimo vertinimas.** Sumažėjo gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra paplitusi, dalis, nors pokytis išlieka nuosaikus ir reikalauja tolesnių nuoseklių veiksmų.
- **Didėja visuomenės įsitraukimas vietos lygmeniu.** Padidėjo gyventojų, per paskutinius 12 mėn. dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis. Tai rodo augantį gyventojų aktyvumą ir įsitraukimą į vietos bendruomenės aktualių klausimų sprendimą.

Pokytis dar nepakankamas šiose srityse

- **Elgsena keičiasi lėtai.** Gyventojų pasirengimas pranešti apie korupciją ir kyšio davimo patirtis iš esmės nesikeičia, o dalis valstybės tarnautojų vis dar toleruoja kyšį kaip galimą problemų sprendimo būdą.
- **Sprendimų priėmimo atvirumas išlieka žemesnis.** Tik nedidelė visuomenės dalis mano, kad sprendimai Lietuvoje priimami atvirai, todėl būtina stiprinti konsultavimąsi su visuomene, suinteresuotų šalių įtraukimą ir sprendimų pagrindimo viešumą.
- **Viešųjų ir administracinių paslaugų efektyvumas iš esmės nepagerėjo.** Nors diegiami skaitmeniniai sprendimai, ne visada pasiekiami laukiami rezultatai. Tai rodo, kad vien techninio įrankio sukūrimo nepakanka – būtinas faktinis jo naudojimas, duomenų kokybė, sistemos stabilumas ir patogumas naudotojams.
- **Žiniasklaidos skaidrumo stiprinimas išlieka aktualus.** Nors plėtojami Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos (VIRSI) funkcionalumai ir medijų rėmimo modelis, poveikis kol kas ribotas. Svarbu toliau didinti viešai skelbiamų duomenų apie žiniasklaidos nuosavybę, finansavimą ir paramą apimtį.
- **Verslo skaidrumo standartų diegimo tvarumas reikalauja papildomo stiprinimo.** Verslo dalyvavimas skaidrumo iniciatyvose išlieka savanoriškas, todėl tvariam pokyčiui reikalingos ekonominės ar administracinės paskatos, skatinančios verslą diegti antikorupcinius standartus praktikoje.

Teigiami rezultatai

I kryptis – Formuoti antikorupcines nuostatas ir plėtoti antikorupcines kompetencijas

Antikorupcinis švietimas

- Antikorupcinis ugdymas mokyklose vykdomas kaip pilietiškumo ugdymo dalis, taip pat kasmet keliami pedagogų kvalifikacija antikorupcinio ugdymo srityje.
- Antikorupcinė tematika integruota į sveikatos mokslų studijų kryptis, taip pat numatyta integruoti ir į kitų studijų programas.
- Socialinės kampanijos apie nepotizmo žalą ir kyšininkavimo mažinimą pasiekė plačią auditoriją ir mažėjo gyventojų, kurie naudojosi asmeniniais ryšiais viešajai paslaugai gauti.
- Viešojo sektoriaus darbuotojai stiprino kompetencijas skaidrumo didinimo, interesų konfliktų ir sukčiavimo prevencijos srityse.

II kryptis – Siekti tvarių, neteisėtai įtakai atsparių politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų bei kokybiškų viešųjų ir administracinių paslaugų

Viešieji pirkimai

- Stiprintas nepatikimų tiekėjų instituto taikymas.
- Vykdomas sveikatos asmens priežiūros įstaigų viešųjų pirkimų centralizavimas.
- Nors **Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos** modernizavimas nebuvo sklandus, užtikrinta 70 proc. atvirų viešųjų pirkimų duomenų dalis.

Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimas

- Institucijų atstovams teikta metodinė pagalba ir praktinės rekomendacijos interesų konfliktų rizikoms nustatyti bei valdyti.
- Per PINREG sistemą vykdomi nuotoliniai mokymai apie interesų deklaravimą, interesų konfliktų atpažinimą ir po tarnybos taikomus apribojimus.

Atviri duomenys

- Atvertų duomenų rinkinių skaičius vidutiniškai kasmet augo apie 15 proc.
- Lietuva užėmė 2-ą vietą Europoje atvirų duomenų brandos srityje.

Sveikatos apsauga ir pacientų paslaugos

- Įdiegtas pacientų grįžtamojo ryšio klausimynas, pradėti sistemingai rinkti pacientų pasitenkinimo duomenys.
- Tobulintas mokamų ir PSDF (Privalomojo sveikatos draudimo fondo) apmokamų paslaugų reglamentavimas.
- Tobulinta lšankstinė pacientų registracijos informacinė sistema (IPR IS), tačiau svarbu užtikrinti realių laisvų vizitų laikų skelbimą, laukiančiųjų sąrašų tvarkymą IPR IS ir sistemos duomenų patikimumą, o pacientams svarbu patiems aktyviai naudotis IPR IS ir pildyti grįžtamojo ryšio klausimynus, nes kuo daugiau šie įrankiai naudojami, lengviau bus gerinti paslaugų kokybę.

Žemės valdymas ir teritorijų planavimas

- Skaitmenizuotos valstybinės žemės administravimo paslaugos, dalis jų pasiekė aukščiausių elektroninės brandos lygį.
- Lietuvos erdvinės informacijos portale sukurtos posistemės, leidžiančios vienoje vietoje peržiūrėti informaciją apie valstybinės žemės statusą ir naudojimą.
- Skaitmenizuotos su teritorijų planavimu susijusios paslaugos tapo pasiekiamos lengviau.

Infrastruktūros projektų viešinimas

- Parengta susisiekiimo sektoriaus infrastruktūros projektų viešinimo koncepcija, taikoma susisiekiimo sektoriaus institucijoms ir valstybės valdomoms įmonėms.
- Pagal ją viešinama informacija sudaro sąlygas visuomenei aiškiau stebėti svarbiausių infrastruktūros projektų eigą, terminus, finansavimą, faktines išlaidas, aktualius atnaujinimus ir galimas rizikas bei jų valdymą.

Aplinka, gamtos išteklių ir priežiūra

- Pradėta kurti Taršos prevencijos procesų informacinė sistema, skirta aplinkosauginių vertinimų, leidimų išdavimo ir kontrolės procesų skaitmenizavimui.
- Sukurtas Biologinės įvairovės informacinės sistemos medžioklės modulis.
- Valstybinės maisto ir veterinarijos srityje parengti rizikos vertinimo ir kontrolės planavimo pagrindai, o patikrinimai dažniau nukreipiami į rizikingiausius subjektus.

III kryptis – Siekti veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo

Pranešėjų apsauga

- Didintas visuomenės, viešojo ir privataus sektorių informuotumas apie pranešėjų apsaugą, vykdytos viešinimo ir konsultavimo veiklos, skatinančios teikti vertingą informaciją apie korupcijos atvejus.
- Pranešėjų skaičius nuosaikiai augo.
- Nepaisant mažesnio nei planuota paskatintų asmenų, pateikusių vertingą informaciją, skaičiaus, išmokų suma buvo didesnė.

Teisingumo vykdymo sistema

- Organizuoti tarpinstituciniai mokymai ikiteisminio tyrimo pareigūnams, prokurorams ir teisėjams korupcinių nusikalstamų veikų tyrimo, įrodinėjimo ir turto susigrąžinimo klausimais, stiprinant teisingumo sistemos gebėjimus efektyviai kovoti su korupcija.

2023–2025 m. planas sukūrė svarbias sąlygas skaidresniam viešajam valdymui, tačiau tvariam pokyčiui būtina, kad priemonės veiktų praktikoje, o visuomenė, verslas ir pilietinės organizacijos aktyviai dalyvautų viešojoje kontrolėje – taip paslaugos taps patogesnės, duomenys – atviresni, sprendimai – aiškesni, o pranešti apie korupciją bus saugiau.

Nuoseklus ir kompleksiškas korupcijos mažinimas, valstybės atsparumo korupcijai stiprinimas prisideda prie:

- visuomenės brandos,
- socialinės gerovės,
- ekonomikos augimo,
- viešųjų paslaugų teikimo kokybės,
- sąžiningos konkurencijos laisvės,
- nacionalinio saugumo.